

vooral een goed voorbeeld is, hoe zo'n jongerengroep een goede schakel tussen N.J.N. en K.N.N.V. kan zijn.

Wij hopen daarom, dat de K.N.N.V. een dergelijke gemeenschap voor internationale natuurbescherming spoedig in het leven zal roepen. Dan kunnen deze zomer alle vertegenwoordigers van de Nederlandse natuurhistorische jongeren aanwezig zijn in Oostenrijk, waar de Internationale Jeugdfederatie voor Natuurstudie en Natuurbescherming zal worden opgericht.

Internationale botanische studie op Terschelling.
Foto: J. Mennema

Natuurbescherming en jacht

door Dr A. C. V. v. Bemmelen

(Afd. Natuurbescherming en Landschap van het Staatsbosbeheer)

Over de verhouding tussen Natuurbescherming en Jacht zijn de meningen wel buitengewoon sterk verdeeld. Dit blijkt zijn oorzaak te vinden in het feit dat men onder deze termen zeer verschillende zaken verstaat. Vandaar dat het noodzakelijk is deze begrippen nader te bepalen.

De Natuurbescherming heeft in de eerste plaats ten doel de verarming van flora en fauna te voorkomen. Wil men echter de afzonderlijke soorten planten en dieren beveiligen, dan doet men dit het beste door de levensgemeenschap, waarvan de soort die men beveiligen wil deel uitmaakt, in zijn geheel te beveiligen. Immers, vele soorten planten en dieren verdwijnen niet door actieve uitroeiing, doch door aantasting van het milieu. Men zal er zich in de practijk dan ook op toelagen het natuurlijk evenwicht in daarvoor geschikte gebieden zoveel mogelijk te bewaren. Terreinen waar een natuurlijk evenwicht heerst zijn in ons land nauwelijks meer te vinden, steeds speelt de factor „mens” een belangrijke rol. Men spreekt dan van half-natuurlijke terreinen. Daaronder zijn er echter vele die ons als „natuurlijk” aandoen, ik behoef slechts het overbekende voorbeeld van de heide te noemen. Bij zulke terreinen streeft men nu juist niet naar een natuurlijk evenwicht, doch naar een evenwicht waarin de factor mens mede een rol speelt. Men beheert deze terreinen op zodanige wijze, dat een bepaalde toestand gehandhaafd blijft (bv. afbranden van de heide). Is dit het enige oogmerk, dan gebruiken wij hiervoor tegenwoordig wel de term „natuur-techniek” of „natuur-beheer”.

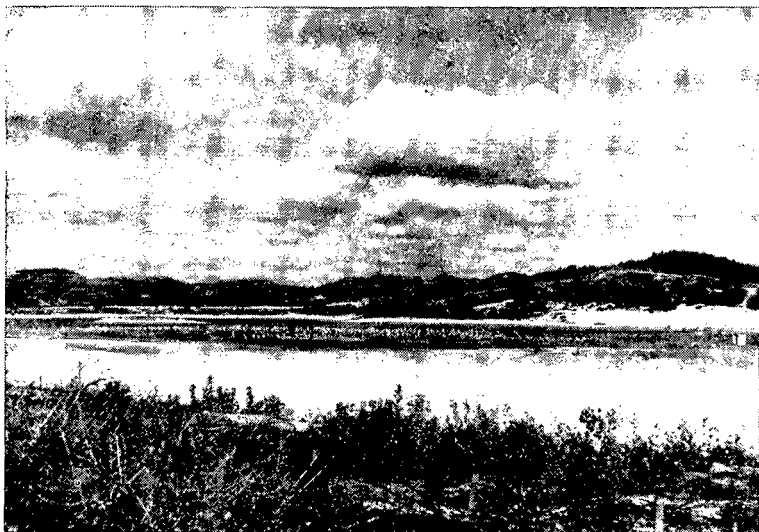
Uit Amerika is de term „nature-management” tot ons gekomen. Wat men hieronder verstaat is echter iets geheel anders. Hierbij streeft men er naar om uit min of meer maagdelijke terreinen *opbrengsten* te verkrijgen, zonder dat deze uiterlijk hun karakter verliezen. Men kapt bos volgens systemen waarbij natuurlijke verjonging voor aanvulling van de opstanden zorgt, men bemest echter ook voedselarme meren om de visopbrengst te verhogen, men beheert het wild door wintervoeding en selectief afschot e.d. Men exploiteert, doch waakt voor roofbouw. Daarbij zal men echter het natuurlijk evenwicht van ongerepte terreinen ongemerkt verschuiven en hiervoor half-natuurlijke terreinen in de plaats krijgen. In tegenstelling met de half-natuurlijke terreinen in ons land, die als degeneratiestadia (*paraclimax*) te beschouwen zijn, maken dergelijke „nature-management” terreinen de indruk van een climax. Men verschuift het evenwicht op een wetenschappelijk zo goed gefundeerde wijze dat het schijnt of alleen de amplitude waarom het evenwicht slingert, en dat doet ieder evenwicht, breder is geworden.

Wanneer wij nu de jacht in beschouwing nemen dan zijn er vormen van jacht die van de zijde van de natuurbeschermers zonder meer moeten worden afgewezen. Dat zijn die vormen van jacht die roofbouw plegen. De primitieve jacht, het oudste menselijk ambacht, doet dit ook, doch is veelal van geringe invloed. De jacht met economische oogmerken (pelsjacht, walvisjacht) kan roofbouw plegen, doch behoeft dit niet te doen. Door een juiste en wetenschappelijk verantwoorde exploitatie zijn bv. de kudde van pelsrobben in de Beringzee, die dreigden te verdwijnen, enorm in aantal toegenomen. Bij een dergelijke exploitatie van natuurlijke hulpbronnen wordt de soort veilig gesteld t.b.v. de exploitatie. Doch daarnaast is het oogmerk van de natuurbescherming, de instandhouding van de soort, mede gediend. Bij de sportjacht vindt men dergelijke gradaties. Jagers, die naar wildrijke gebieden in Afrika trekken en op een safari oogsten wat zij niet hebben gezaaid, plegen roofbouw. Een sportjager, die op trekwild jaagt, doet in feite hetzelfde. De najaarsjacht is hierbij het minst schadelijk. Immers de trek eist steeds een hoge tol en de jager oogst dus een deel van de dieren, die anders toch zouden sneuvelen. Door drastische inperking van de voorjaarsjacht en het instellen van waterwildreservaten kan men bovendien de stand wel op peil houden. Waterwildreservaten scheppen uiterst gunstige voorwaarden en verminderen de natuurlijke sterfte, hierdoor komt meer ter beschikking van de jagers.

Jagers die hun jachtveld beheren, zoals een houtvester zijn bos, kan de natuurbescherming met vertrouwen tegemoet treden. Onder het jachtwild zijn vele diersoorten die in het gedrang dreigen te komen. De jager beoogt het voortbestaan van deze soorten en hier lopen de belangen van beiden dus parallel. De beheerder van een jachtveld bedrijft nu typisch „nature-management”. Daar is niets op tegen, tenzij het jachtveld zou liggen in een gebied dat men tot natuurreserveaat heeft bestemd. De jager zal en moet normaliter streven naar een zo goed mogelijke wildstand, hij zal en moet dus van zijn standpunt uit een verschuiving nastreven in de richting van een dichtere populatie dan hier van nature bestaat. Hij zal in jachtvelden, waar klein wild hoofdzakelijk is, bovendien gedwongen zijn de natuurlijke vijanden van deze diersoorten in te perken en doelbewust dus het evenwicht tussen roofdier en prooidier verstoren. Hij kan dan oogsten wat anders het roofdier zou toevallen. Bij de vermindering van roofdieren zullen andere prooidieren meeprofiteren en zich vermeerderen. Het aantal kleine knaagdieren neemt

toe, het aantal exemplaren van tot het wild behorende soorten zal ook toenemen en de gevolgen voor de flora blijven niet uit. Daarom is de jacht in een natuurreservaat wel mogelijk, doch alleen als deze wordt aangewend ten behoeve van het reservaat. D.w.z. wanneer het oorspronkelijk evenwicht met een zeer gevarieerde fauna, zonder verschuiving ten voordele van welke soort ook, wordt nagestreefd. De jager zal zich in dat geval moeten beperken tot het inperken van soorten die uit omringende cultuurgebieden binnendringen, het verwijderen van ongewenste diersoorten (cultuurvolgers als eksters e.d.) en in geval van een enkele grote diersoort, zoals bv. het Ree, de taak van de natuurlijke vijanden, die reeds zijn uitgeroeid, moeten overnemen. Daarbij wordt de jacht dus meer hulpmiddel dan doel. In een natuurreservaat is de jacht op trekwild natuurlijk ontoelaatbaar, het belang van het reservaat wordt hierdoor slechts negatief gediend.

Niet besproken wordt hier het massale afschot van allerlei dieren t.b.v. de landbouw of de hygiëne, zoals bv. de massamoord op antilopen e.d. in Afrika ter bestrijding van ziekten die door de Tsetse-vliegen worden overgebracht en waarbij een kwart miljoen dieren in 20 jaar tijds sneuvelde. Dit heeft met jacht niets te maken, doch valt in dezelfde categorie waarin chemische bestrijding van insectenplagen, toepassing van herbiciden e.d. thuisbehoren, dingen die door de natuurbeschermers met bezorgdheid worden gadegeslagen. Natuurbescherming en Jacht hebben belang bij het verdiepen van de natuurwetenschappelijke grondslagen waarop zij beiden behoren te berusten. Ik wil slechts populatie-onderzoek, onderzoek naar de periodiciteit, de biologie en de ecologie van vele soorten jachtwild noemen. Samenwerking tussen natuurbeschermers en jagers op dit gebied kan in de toekomst tot belangrijke resultaten voeren.

Het duinmeer in de Kennemerduinen

Foto: Ir E. C. M. Roderkerk